

Anna Marianowska

WOKÓŁ PROBLEMÓW ANDRAGOGIKI, EDUKACJI OBYWATELSKIEJ I PEDAGOGIKI POKOJU – POGLĄDY NAUKOWE PROFESOR EUGENII ANNY WESOŁOWSKIEJ NA ŁAMACH CZASOPISMA „EDUKACJA DOROSŁYCH” W LATACH 1993–2006

Słowa kluczowe: Eugenia Anna Wesołowska, andragogika, biografistyka, edukacja obywatelska, pedagogika pokoju.

Streszczenie: W artykule przedstawione zostały poglądy Profesor Eugenii Anny Wesołowskiej publikowane na łamach czasopisma „Edukacja Dorosłych” w latach 1993–2006. Zaprezentowana została ponadto historia powstania czasopisma „Edukacja Dorosłych”, w którym Pani Profesor przez wiele lat pełniła funkcję redaktor naczelnej, nadając czasopismu wysoką rangę i czyniąc je miejscem wymiany refleksji, doświadczeń oraz poszukiwań andragogów oraz innych specjalistów z obszaru nauk społecznych i humanistycznych.

Postać Pani Profesor Eugenii Anny Wesołowskiej jako naukowca, działaczki oświatowej i inspiratorki badań naukowych na zawsze wpisana została w historię andragogiki. Spośród wielu zasług i licznych osiągnięć istotna dla nas andragogów jest działalność Pani Profesor na rzecz powstania i rozwoju czasopisma „Edukacja Dorosłych”. Pragnąc przywołać w pamięci tę część aktywności Pani Profesor, chciałabym zaprezentować historię powstania czasopisma i problematykę publikacji jej autorstwa, które ukazały się na łamach „Edukacji Dorosłych”.

W momencie powstania „Edukacja Dorosłych” była jedynym w Polsce specjalistycznym czasopismem poświęconym problematyce andragogicznej. Inicjatywa powołania periodyku została podjęta przez Zespół Pedagogiki Dorosłych Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN we Wrocławiu we wrześniu 1992 roku. Przewodniczącym Zespołu Pedagogiki Dorosłych był profesor Józef Pólturzycki, natomiast wiceprzewodniczącą ówczesna doktor habilitowana Eugenia Anna Wesołowska. Dynamiczne przemiany społeczno-gospodarczo-ustrojowe, jakie rozpoczęły się od 1989 roku, w niewielkim zakresie obejmowały swoim zasięgiem politykę edukacyjną realizowaną w obszarze kształcenia dorosłych. Dlatego też realną szansą na zaspokojenie rosnących potrzeb edukacyjnych dorosłych i rozwiązań z zakresu problematyki andragogicznej stało się urynkowanie edukacji – sektor

prywatny rozpoczął przejmowanie inicjatyw i organizację różnorodnych form i kierunków edukacji dorosłych. Z szansy tej skorzystali również polscy andragodzy, którzy w sierpniu 1993 roku podczas seminarium niemiecko-polskiego w Łodzi wystąpili z projektem założenia Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego, które miało publikować czasopismo „Edukacja Dorosłych”. Sponsorem czasopisma został Niemiecki Związek Uniwersytetów Ludowych – DVV Przedstawicielstwo w Polsce. We *Wstępie* od Redakcji pierwszego numeru periodyku członkowie zespołu redakcyjnego napisali: *Zakładamy, że nasz kwartalnik stanie się czynnikiem integracji i ożywienia specjalistycznych środowisk edukacji dorosłych, inspiracji i popularyzacji nowych form, metod i kierunków kształcenia oraz inicjatyw edukacyjnych. Będzie głosem polskich andragogów, forum wymiany ich doświadczeń i twórczych poszukiwań. „EDUKACJA DOROSŁYCH” adresowana jest do nauczycieli ludzi dorosłych w szkolnych i nieszkolnych formach kształcenia, do animatorów edukacji i kultury narodowej, do specjalistów i wszystkich interesujących się teorią i praktyką kształcenia i wychowania dorosłych (Od Redakcji 1993, s. 4).*

Skład zespołu redakcyjnego kwartalnika „Edukacja Dorosłych” w latach 1993–2007 stanowiła Rada Redakcyjna, której przewodniczył Józef Pólturzycki. Redaktor naczelną została Eugenia Anna Wesołowska¹, a zastępcą redaktor naczelnej Ewa Przybylska (od 1999 r.). Eugenia Anna Wesołowska oraz Józef Pólturzycki pełnili swoje obowiązki przez 15 długich lat. W tym czasie członkami Rady Redakcyjnej byli: Tadeusz Aleksander, Olga Czerniawska, Norbert F.B. Greger, Józef Kargul, Tadeusz Lewowicki, Jan Majkut, Franciszek Marek, Roman Schulz, Eugenia Anna Wesołowska, Lucjan Tuross (do 1998 r.), Ewa Przybylska (od 1996 r.). Funkcję sekretarza redakcji pełniły kolejno: Maria Chojecka (do 1995 r.), Halina Marszałek (lata 1996–1998), Alina Matlakiewicz i Hanna Solarczyk (lata 1999–2007). Dbłość o poprawność językową tłumaczonych w języku angielskim i niemieckim spisów treści oraz streszczeń zapewniały: Hanna Solarczyk – j. niemiecki (1995–2008), Beata Tomaszewska – j. angielski (1995–1998 r.), Alina Matlakiewicz – j. angielski (1999–2007).

Czasopismo „Edukacja Dorosłych” składało się z kilku stałych działów: **TEORETYCZNE PROBLEMY EDUKACJI DOROSŁYCH I POLITYKI OŚWIATOWEJ**; **PRAKTYKA EDUKACYJNA** występująca w niektórych numerach jako **PRAKTYKA PEDAGOGICZNA**; **SYLWETKI POLSKICH PEDAGOGÓW** lub **SYLWETKI WYBITNYCH POLSKICH ANDRAGOGÓW** – w niektórych numerach zamiennie z „sylwetkami” pojawiał się dział **Z KART HISTORII**; **EDUKACJA DOROSŁYCH ZA GRANICĄ** lub **OŚWIATA DOROSŁYCH ZA**

¹ W 1996 roku ukazał się numer 2(13), który stanowił wydanie specjalne dofinansowane przez Komitet Badań Naukowych z okazji Sesji Naukowej poświęconej XV-leciu Stowarzyszeniu Oświatowców Polskich, Jachranka, 14.06.1996. W skład zespołu redakcyjnego weszli wówczas: Henryk Bednarczyk (redaktor naczelny), Stanisław Kaczor, Stanisław Karaś, Dorota Koprowska, Adam Rybakiewicz, Alicja Sadłowska (sekretarz), Stanisław Suchy, Joanna Iwanowska, Krystyna Wierszycka.

GRANICĄ. Ponadto stałą częścią czasopisma były AKTUALIA I RECENZJE oraz ZAMIAST FELIETONU.

Przez wiele lat czasopismo „Edukacja Dorosłych” rozwijało się i zyskiwało przychylność czytelników. W czasie sprawowania przez Panią Profesor funkcji redaktor naczelnej czasopismo zostało umieszczone w wykazie punktowanych czasopism europejskich z obszaru nauk humanistycznych The European Reference Index for the Humanities (ERIH)². Zgodnie z jej intencją stało się ono swoistym forum wymiany doświadczeń andragogów, ale również pismem interdyscyplinarnym, w którym odbywała się wymiana myśli, poglądów, prezentacja wyników badań dotyczących problematyki kształcenia i rozwoju ludzi dorosłych. Na łamach czasopisma publikowali swoje artykuły m.in. specjaliści edukacji dorosłych, poradodawcy, psychologowie czy socjologowie. Wśród nich znaleźli się nie tylko Polacy, ale również naukowcy z zagranicy prezentujący własne poglądy i osiągnięcia badawcze. Spośród wielu cenionych autorów, których artykuły ukazały się w kwartalniku, wymienić należy: Tadeusza Aleksandra, Annę Brzezińską, Olę Czerniawską, Kazimierza Denka, Paolo Federighi, Wiltrud Gieseke, Jana Hellwiga, Józefa Kargula, Joachima Knolla, Mieczysława Malewskiego, Zofię Matulkę, Józefa Półturzyckiego, Eleonorę Sapię-Drewniak, Bronisława Siemienieckiego oraz Eugenię Annę Wesołowską.

Od momentu powstania czasopisma Pani Profesor dynamicznie uczestniczyła w przygotowywaniu kolejnych numerów do druku. Jak wspominał prof. dr hab. Józef Półturzycki, zbierała teksty autorów i przygotowywała spis treści. Była także autorką dwudziestu pięciu tekstów, w tym dwudziestu dwóch artykułów, dwóch recenzji oraz jednego sprawozdania. Problematyka podejmowana przez Profesor Eugenię Annę Wesołowską w tekstach publikowanych w „Edukacji Dorosłych” nie odbiegała od jej zainteresowań badawczych. Jednakże studiując teksty prof. Eugenii Anny Wesołowskiej zamieszczone w kwartalniku, napotkałam na tekst inny od pozostałych w tym zakresie, iż ukazuje on wymiar osobisty poglądów i głoszonych przez nią postulatów. Tekstem, o którym wspominam jest sprawozdanie na temat: *Polsko-rosyjskie kontakty pedagogiczne UMK i SWPS* (Wesołowska 2005a). Część sprawozdania jest bowiem fragmentem autobiografii Pani Profesor ukazującym jej osobiste doświadczenia z lat dziecięcych, które – jak można wnioskować z historii życia – wyraźnie wpłynęły na jej tożsamość i trajektorię edukacyjno-naukową, determinując jej sposób postrzegania świata i porządku społecznego.

Na pierwszej stronie sprawozdania Pani Profesor wspomina o swoim pochodzeniu. *Mój prapradziad, uczestnik powstania listopadowego – i jego żona, zginęli na Syberii, podobnie jak uczestnik powstania styczniowego mój pradziad i jego żona. Oba powstania skierowane przeciwko Rosji zniszczyły też dorobek materialny moich przodków żyjących w dzisiejszej wschodniej Polsce (...). Urodziłam się w jednej z osad wschodniej Lubelszczyzny³, w której skończyłam w 1939 roku klasę*

² Dziś ERIH PLUS.

³ W latach osiemdziesiątych archeologowie z UMCS i innych ośrodków odkryli, że to jeden z Grodów Czerwieńskich (Wesołowska 2005, s. 183).

pierwszą szkoły powszechnej i moimi kolegami byli – jak wtedy mówiono – Rusini, Żydzi, Niemcy (Wesołowska 2005, s. 183). Jak wspomina Pani Profesor, dzieje swoich przodków poznała po latach – nie ujawnia jednak, kiedy to miało miejsce. Można jednak przypuszczać, że zainteresowanie historią, genealogią oraz trudne doświadczenia z okresu II wojny światowej mogły stać się dla niej inspiracją do podjęcia badań biograficznych, a także studiów biograficznych osób znaczących.

Na łamach „Edukacji Dorosłych” Profesor Eugenia Anna Wesołowska opublikowała artykuł na temat *Drogi edukacyjne pięciu pokoleń na przykładzie jednej rodziny w Polsce* (Wesołowska 2001b), który powstał na podstawie rozpoczętych w 1998 roku badań biograficznych dotyczących funkcji edukacji w przemianach rodziny. Badania były prowadzone podczas seminariów magisterskich, na których studenci przygotowywali prace na temat „Edukacja czynnikiem przemian mojej rodziny”. Pani Profesor udało się wówczas uzyskać dane dotyczące blisko stu polskich rodzin w co najmniej pięciu generacjach żyjących w latach ok. 1845–2000 (Wesołowska 2001b). W artykule Autorka przedstawiła dzieje edukacyjne jednej rodziny w pięciu generacjach, analizując spadek dzietności, ukazując stopień wykształcenia oraz wykonywane zawody, zainteresowania oraz ruchliwość – czyli migracje w badanej rodzinie ze wsi do miast i odwrotnie – a co najistotniejsze, wskazała, że edukacja w prezentowanej rodzinie chłopsko-robotniczej była czynnikiem przemian, a przemiany te wpływały również na edukację, wykonywany zawód i jakość życia. Innym przykładem badań biograficznych, na temat których również Pani Profesor opublikowała artykuł w „Edukacji Dorosłych”, były badania polsko-niemieckie prowadzone metodą biograficzną pod jej kierunkiem oraz profesor Wiltrud Gieseke z Uniwersytetu Humboldta w Berlinie. Badania dotyczyły świadomości edukacyjnej kobiet rozumianej jako ich wiedza o roli i znaczeniu nauki w życiu współczesnego człowieka (Wesołowska 2000a). Celem badań było sprawdzenie gotowości do ciągłego uzupełniania wiedzy – poszerzania horyzontów, wiedzy o samym sobie w zakresie możliwości i ograniczeń oraz praw, a także warunków egzystencji we własnym środowisku społecznym. Zwroć uwagi na problematykę kobiet i ich sytuację rozpoczęło dynamiczny rozwój badań naukowych prowadzonych w tym zakresie nie tylko przez andragogów, ale także w interdyscyplinarnych środowiskach naukowych.

W przywoływanym sprawozdaniu opublikowanym w 2005 roku (*Polsko-rozsyjskie kontakty pedagogiczne UMK i SWPS*) można odnaleźć kolejne istotne implikacje dla pracy naukowej Profesor Eugenii Anny Wesołowskiej. Zainteresowanie historią Polski, silne fundamenty wartości, zwłaszcza takich jak patriotyzm, tolerancja, poszanowanie godności i narodowości każdego człowieka skłoniły Panią Profesor do studiów badawczych nad biografiami osób znaczących. Część dorobku naukowego Pani Profesor – w tym publikacje w czasopiśmie „Edukacja Dorosłych” poświęcona została Pawłowi Włodkowicowi (Wesołowska 2000b, Wesołowska 2003b), Adamowi Mickiewiczowi (Wesołowska 1998a) oraz Kazimierzowi Sośnickiemu (Wesołowska 2003c). Można przypuszczać, że szczególnie istotna

była dla Pani Profesor problematyka narodów – ich tradycji, kultury, języka, praw politycznych i wolności, o czym świadczyć mogą zapisane przez nią wspomnienia: *Żydzi zbudowali w latach 1935–1938 swoją „bożnicę” (tak mówiono w osadzie) drewnianą synagogę z mykwą. Swoich zmarłych odwozili na wielki kirkut do Lublina. Niemcy mieli swoją kirchen i cmentarze w odległej o siedem kilometrów osadzie. W szkole powszechnej religia obowiązkowa była tylko dla katolików – i uczęszczały na nią tylko dzieci polskie. (...) Rodziny na ogół żyły bez konfliktów na tle religijnym czy narodowym. (...) Do czasów pacyfikacji w mojej pamięci nie odnotowałam konfliktów na tle narodowościowym – zarówno „Rusinów”⁴, Żydów czy Niemców. W domu moich rodziców (ojciec był prezesem Kasy Stefczyka i Spółdzielni „SPOŁEM”) zbierali się chętnie mężczyźni – głównie „Ruscy” i Polacy – by pogadać o polityce i świecie – (w domu były książki i gazety) lub by wspólnie śpiewać pieśni. (...) Zarówno ojciec, jak i dziadek – tata mojej mamy – pomagali ludziom miejscowym (większość to niepiśmienni) – radami, pisaniem i wyjaśnianiem różnych pism urzędowych, czasami wspierali materialnie. Życzliwych i przyjaciół ojciec miał wśród „Ruskich”, Żydów i Polaków (Wesołowska 2005, s. 184–185).*

Cytowany fragment wspomnień wskazuje, iż doświadczenia z lat dziecięcych Pani Profesor były doświadczeniami tolerancji, pokoju, wzajemnej współpracy i pomocy sąsiedzkiej. Kolejne trudne przeżycia związane z II wojną światową i osobistą tragedią Pani Profesor (rodzice Pani Profesor zostali rozstrzelani⁵), a także okres PRL-u stały się dla niej swoistym wyzwaniem w propagowaniu pokoju i współpracy międzynarodowej. Profesor Eugenia Anna Wesołowska przypominała twórczość i poglądy Adama Mickiewicza, podkreślając, iż ogłoszone na przełomie XVIII i XIX wieku są wciąż aktualne, ponieważ dotyczą braterstwa narodów oraz ich prawa do własnej ojczyzny i tożsamości, wzajemnego poszanowania, rozumienia i współdziałania. W podobnym tonie utrzymane są publikacje dotyczące życia i poglądów Pawła Włodkowica. Na łamach „Edukacji Dorosłych” dwukrotnie ukazał się artykuł *Paweł Włodkowic – wzór osobowy człowieka i obywatela dla współczesnych* (Wesołowska 2000b, Wesołowska 2003b⁶). Żyjącemu na przełomie XIV i XV wieku Pawłowi Włodkowicowi Pani Profesor poświęciła książkę: *Paweł Włodkowic – współczesne znaczenie poglądów i dokonań* (Wesołowska 1997). Zarówno w książce, jak i w artykułach zamieszczonych w „Edukacji Dorosłych” ukazała postać tego kapłana, pisarza, uczonego i prawnika – jako godny przykład do naśladowania dla współczesnych ludzi. Przedstawiła jego poglądy głoszące prawo do godności każdego człowieka i wolności religijnej, a także tożsamości

⁴ Charakterystyczne, że nasi prawosławni sąsiedzi chyba nie mieli świadomości narodowej – ukraińskiej, rosyjskiej czy białoruskiej. Z racji religii czuli się po prostu „ruscy”. Dopiero okupacja wyzwoliła ukraińskie demony. W pacyfikacji wraz z hitlerowcami strzelali do nas tzw. „czarni” Ukraińcy (Wesołowska 2005, s. 184).

⁵ Źródłem pochodzenia tej informacji są wspomnienia profesora Józefa Półturzyckiego, z którym rozmawiałam, przygotowując niniejszy artykuł.

⁶ Opublikowany w 2003 roku artykuł na temat *Paweł Włodkowic – wzór osobowy człowieka i obywatela dla współczesnych* jest przedrukiem artykułu z 2000 roku.

narodowej i kulturalnej rozumianej jako prawo każdego narodu do posiadania własnego państwa. Ukazała podobieństwo jego poglądów na temat wojny, jej przyczyn i konsekwencji w odniesieniu do współczesnych opinii filozofów, prawników, socjologów czy polityków oraz wykazała, iż znajdują one potwierdzenie we współczesnych dokumentach międzynarodowych.

Problematyka artykułów publikowanych w „Edukacji Dorosłych” dotyczących osób znaczących została wyraźnie zogniskowana wokół pedagogiki pokoju, edukacji obywatelskiej i politycznej, które to obszary pracy naukowej były szczególnie bliskie Pani Profesor, o czym świadczą mogą wcześniej cytowane fragmenty wspomnień zawartych w sprawozdaniu *Polsko-rosyjskie kontakty pedagogiczne UMK i SWPS* (Wesołowska 2005a), jak również inne publikacje poświęcone tym dziedzinom. W „Edukacji Dorosłych” poza wspomnianą już biografistyką Profesor Eugenia Anna Wesołowska publikowała artykuły poświęcone wyłącznie tej problematyce (Wesołowska 1993; Wesołowska 1996a; Wesołowska 1999a; Wesołowska 1999b; Wesołowska 2003). W artykułach tych głosiła poglądy na temat konieczności poznania szerokiej wiedzy społeczno-politycznej i ekonomicznej, jaką dysponowały kraje Europy i czynników ich wzrostu, a także kierunków postępujących na świecie przemian i zagrożeń oraz sposobów ich przewycięzania. Postulowała do zawiązywania współpracy międzynarodowej w zakresie wymiany uczniów i nauczycieli w dziedzinie wychowania międzynarodowego, wychowania dla pokoju i tolerancji. Zwracała uwagę na konieczność kształcenia młodych ludzi w szkołach w zakresie problematyki społeczno-politycznej w taki sposób, aby włączać ich w praktykę demokracji i społeczną aktywność poprzez nauczanie praw i obowiązków, ze szczególnym naciskiem na realizowanie ich w życiu społecznym. Zdaniem Pani Profesor znajomość problematyki społeczno-politycznej, zwłaszcza z regionów zamieszkania młodych ludzi, miała służyć przeciwstawianiu kształtowania się biernej postawy i alienacji z najbliższego środowiska społecznego. Kładła nacisk na przekazywanie pełnej wiedzy o zagrożeniach globalizacji, sytuacji politycznej narodów, o warunkach ekonomicznych, tradycjach kulturalnych, potrzebie znajomości trzech języków obcych, wiedzy na temat własnego organizmu, współczesnych technologii, ekologii, a także wartości każdego człowieka związanych z jego naturą. W jednym z artykułów Pani Profesor napisała, iż konieczne jest *Traktowanie siebie jako wartości samej w sobie, ale także jako wartości społecznej – jako obywatela kraju i świata – co wymaga przyjęcia zasady ciągłego doskonalenia się, wzbogacania, zgodnie z tezą H. Skolimowskiego „Życie jest procesem poznawania” – uczeniem się przez całe życie. Jest to równoznaczne z ideą UNESCO Uczyć się, aby żyć i przyjęciem jej, jako zasady egzystencjalnej wartości* (Wesołowska 1996, s. 38). Problemy podejmowane wówczas przez Panią Profesor nadal są aktualne i podnoszone przez różne środowiska naukowe – jak dotąd większość z nich czeka jeszcze na rozwiązanie.

Ostatnim, szerokim obszarem tematycznym, którym zajmowała się Pani Profesor na łamach czasopisma „Edukacja Dorosłych” w latach 1993–2007 jest

edukacja ustawiczna, szkolnictwo wyższe, kształcenie dorosłych oraz andragogika (Wesołowska 1993; Wesołowska 1994a; Wesołowska 1994b; Wesołowska 1994c; Wesołowska 1995; Wesołowska 1996b; Wesołowska 1998b; Wesołowska 2004). Większość artykułów z tego zakresu powstała w latach 90., co stanowiło wyraz zaangażowania Pani Profesor jako pedagoga i andragoga w możliwości wprowadzenia zmian, jakie otworzyły się z chwilą rozpoczęcia transformacji gospodarczo-ustrojowej w Polsce. Profesor Eugenia Anna Wesołowska oczekiwała rozwoju edukacji ustawicznej, prowadzenia edukacji dorosłych i rozwoju andragogiki na europejskim poziomie. Krytykowała istniejącą politykę edukacyjną w obszarze kształcenia dorosłych oraz „spychanie” andragogiki na margines badań naukowych, a także brak odpowiedniego finansowania i przygotowania kadry andragogów. Ukazywała perspektywy rozwoju szkolnictwa wyższego i potrzebę popularyzacji dydaktyki. Jako jeden z ważnych aspektów uznała rozwój współpracy międzynarodowej w środowiskach andragogicznych, zwłaszcza z państwami ościennymi. W cytowanym już kilkakrotnie sprawozdaniu pisała między innymi o powodach takiej współpracy: *Dla mnie z tamtych lat mowa „Ruskich” była najbliższa – gdy mówili między sobą prawie wszystko rozumiałam – w odróżnieniu od języka Żydów czy Niemców. Ojciec tłumaczył mi ten fakt krótko: „oni i my to Słowianie – pochodzimy z tego samego rodu – od braci Lecha, Czecha i Rusa. Dlatego mamy wspólne słowa i rozumiemy się”. O wartości słów mego ojca przekonałam się daleko później, gdy pracując w Instytucie MEN i zespołach UNESCO brałam udział w konferencjach międzynarodowych, w których chciałam wygłaszać swoje wystąpienia w języku francuskim, np. w Kijowie, Bratysławie, Lublianie. Proszono, aby mówić po polsku – ale wolno. I wszyscy rozumieli, podobnie jak ja rozumiałam ukraiński, słowacki, słoweński. Języka rosyjskiego nauczyłam się dopiero w latach 1988–1989 – w drodze samouctwa – powodowana współpracą z kolegami z Petersburga i Moskwy* (Wesołowska 2005, s. 184–185).

Publikacje Pani Profesor Eugenii Anny Wesołowskiej, zamieszczane w „Edukacji Dorosłych” ukazują szerokie zainteresowania Autorki problematyką społeczną, polityczną i andragogiczną. Większość jej opracowań posiada pewien charakterystyczny styl, który określiłabym mianem „dydaktycznego”. W swoich artykułach Pani Profesor nawiązuje do wydarzeń historycznych, tworząc tło dla swoich rozważań i wprowadza etymologię stosowanych pojęć. Styl ten, choć może dyskusyjny, niewątpliwie był wyrazem jej głębokiego zaangażowania jako pedagoga i andragoga.

Cytowane w niniejszym artykule fragmenty autobiografii Pani Profesor Eugenii Anny Wesołowskiej obrazują tło powstania prac naukowych i jej zainteresowań badawczych. Ukazują one ponadto osobisty wymiar jej doświadczeń pozwalający na bliższe poznanie Pani Profesor. Autobiograficzne konteksty pojawiają się w jej różnych pracach i mogą stanowić cenny materiał do przygotowania jej biografii tematycznej (a może nawet całościowej). Nie znalazłam się w kręgu osób, które blisko współpracowały z Panią Profesor, lecz opisane przez nią doświadczenia

pozwołyły mi na lepsze zrozumienie kierunku jej pracy naukowej i organizatorskiej.

Od 2008 roku Pani Profesor Eugenia Anna Wesołowska z powodu pogarszającego się stanu zdrowia zrezygnowała z funkcji redaktor naczelnej czasopisma „Edukacja Dorosłych”. Nową redaktor naczelną została Ewa Skibińska, zastępcą redaktor naczelnej Agnieszka Stopińska-Pająk, a sekretarzem redakcji autorka niniejszego tekstu Anna Marianowska⁷. Od tego czasu zmieniła się także częstotliwość ukazywania się periodyku – „Edukacja Dorosłych” stała się półrocznikiem.

Dziś „Edukacja Dorosłych” jest wysoko punktowanym czasopismem – znajduje się na liście czasopism ERIH PLUS, w wykazie czasopism punktowanych MNiSW w części „B” (11 punktów), a także w bazie czasopism naukowych Index Copernicus oraz CEJSH. Zmianie uległy także nazwy działów czasopisma oraz szata graficzna. Jednak pomimo zmian misja czasopisma pozostała taka sama, jaką w swoich wyobrażeniach stworzyli założyciele i jaki charakter nadała jej Pani Profesor Eugenia Anna Wesołowska. W czasopiśmie prezentowane są najnowsze nurty teoretyczne funkcjonujące w obszarze andragogiki, wyniki badań prowadzone przez ośrodki akademickie, a także przez doświadczonych i młodych naukowców. Odbywa się tu wymiana poglądów uczonych i andragogów – praktyków, a także specjalistów z dziedzin interdyscyplinarnych, zwłaszcza z obszaru psychologii, filozofii czy socjologii.

W pracę nad przygotowaniem czasopisma zaangażowanych jest wiele osób, które swoją pracę wykonują społecznie (zarówno recenzenci, jak i zespół redakcyjny) tak, jak robili to poprzednicy. Wyrażam nadzieję, że praca nad czasopismem „Edukacja Dorosłych”, którą rozpoczęła Pani Profesor wraz ze swoim zespołem redakcyjnym będzie kontynuowana zgodnie z jej zamierzeniami i planami.

Bibliografia

1. Od Redakcji (1993), „Edukacja Dorosłych”, nr 1(1), s. 7–14.
2. Wesołowska E.A. (1993), *Integracja Europy a edukacja dorosłych*, „Edukacja Dorosłych”, nr 1(1), s. 7–14.
3. Wesołowska E.A. (1994a), *Potrzeby kształcenia dorosłych w Polsce*, „Edukacja Dorosłych” nr 1, s. 69–79.
4. Wesołowska E.A. (1994b), *Szkoły wyższe a edukacja dorosłych – polsko-niemieckie seminarium w Warszawie-Miedzeszynie w dniach 27–31 maja 1994 r.*, „Edukacja Dorosłych”, nr 2 (3), s. 89–90.
5. Wesołowska E.A. (1994c), *Stan badań oświaty dorosłych w Polsce*, „Edukacja Dorosłych”, nr 3 (4), s. 19–30.
6. Wesołowska E.A. (1994d), *Sześć tomów „Biblioteki Edukacji Dorosłych” w 1994 roku*, „Edukacja Dorosłych”, nr 4 (5).
7. Wesołowska E.A. (1995), *Rosyjskie towarzystwo ZNANIJE w nowej rzeczywistości*, „Edukacja Dorosłych”, nr 3 (08), s. 85–91.

⁷ Wcześniej Anna Antosz.

8. Wesołowska E.A. (1996a), *Edukacja polityczna dorosłych w Polsce – stan aktualny i potrzeby*, „Edukacja Dorosłych”, nr 1 (10), s. 29–40.
9. Wesołowska E.A. (1996b), *Spoleczne uwarunkowania wyższych szkół niepaństwowych w Polsce*, „Edukacja Dorosłych”, nr 3 (12), s. 9–19.
10. Wesołowska E.A. (1997), *Paweł Włodkowiec – współczesne znaczenie poglądów i dokonania*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń.
11. Wesołowska E.A. (1998a), *Narody i rozumienie ich spraw w twórczości Adama Mickiewicza*, „Edukacja Dorosłych”, nr 3 (29), s. 15–26.
12. Wesołowska E.A. (1998b), *Edukacja niestacjonarna w perspektywie kształcenia ustawicznego*, „Edukacja Dorosłych”, nr 4 (21), s. 9–17.
13. Wesołowska E.A. (1999a), *Unifikacja (wymagań) a autonomia (realizacji) procesów edukacyjnych w krajach europejskich*, „Edukacja Dorosłych”, nr 2 (23), s. 39–47.
14. Wesołowska E.A. (1999b), *Polityka Ministerstwa Edukacji Narodowej w dziedzinie wychowania dla pokoju*, „Edukacja Dorosłych”, nr 3 (24)/1999, s. 27–34.
15. Wesołowska E.A. (2000a), *Świadomość edukacyjna kobiet – refleksje z badań biograficznych*, „Edukacja Dorosłych”, nr 3 (28), s. 25–33.
16. Wesołowska E.A. (2000b), *Paweł Włodkowiec – wzór osobowy człowieka i obywatela dla współczesnych*, „Edukacja Dorosłych”, nr 4 (29), s. 15–21.
17. Wesołowska E.A. (2001a), *Kształtowanie świadomości globalnej wobec wyzwań XXI wieku*, „Edukacja Dorosłych”, nr 1 (30), s. 25–33.
18. Wesołowska E.A. (2001b), *Drogi edukacyjne pięciu pokoleń na przykładzie jednej rodziny w Polsce*, „Edukacja Dorosłych”, nr 2 (31), s. 39–48.
19. Wesołowska E.A. (2003a), *Fair play w kręgu wartości uniwersalnych w Europie*, „Edukacja Dorosłych”, nr 4(41), s. 23–29.
20. Wesołowska E.A. (2003b), *Paweł Włodkowiec – wzór osobowy człowieka i obywatela*, „Edukacja Dorosłych”, nr 3 (40), s. 31–36.
21. Wesołowska E.A. (2003c), *Wychowanie Państwowe według Kazimierza Sośnickiego*, „Edukacja Dorosłych”, nr 2 (39), s. 77–85.
22. Wesołowska E.A. (2004), *Być kapłanem*, „Edukacja Dorosłych”, nr 1–2 (42–43), s. 73–82.
23. Wesołowska E.A. (2004), *Kształcenie ustawiczne w polityce edukacyjnej państwa*, „Edukacja Dorosłych”, nr 3 (44), s. 23–33.
24. Wesołowska E.A. (2005a), *Polsko-rosyjskie kontakty pedagogiczne UMK i SWPS*, „Edukacja Dorosłych”, nr 2–3 (47–48), s. 183–190.
25. Wesołowska E.A. (2005b), *Narody i rozumienie ich spraw w twórczości Adama Mickiewicza*, „Edukacja Dorosłych”, nr 4 (49), s. 27–36.
26. Wesołowska E.A. (2006), *Bezpieczeństwo społeczne ludzi trzeciego wieku w Polsce*, „Edukacja Dorosłych”, nr 1–2 (50–51), s. 25–31.
27. Wesołowska E.A. (2006), Czerny J., Krzyszpina B., *Pedagogika wobec współczesnych wyzwań cywilizacyjnych*, Sosnowiec 2006, nr 3 (52), s. 173–175.

**On the problems of andragogy, civic education and peace education
– scientific ideas of Professor Eugenia Anna Wesołowska in the magazine
"Adult Education" in the years 1993–2006**

Key words: magazine "Adult Education", Eugenia Anna Wesołowska, peace education, civic education, patriotic education

Summary: the aim of the article is to draw attention to the ideas present in texts by Professor Eugenia Anna Wesołowska published in the journal "Adult Education" in the years 1993–2006. Additionally, the history of the journal "Adult Education" is presented, where Professor Wesołowska for many served as editor-in-chief, ensuring high rank and making it a place for exchange of thoughts, experience and research on andragogy, and other specialisations in the area of social sciences and humanities.

Dane do korespondencji:

Dr Anna Marianowska

Uniwersytet Warszawski

Wydział Pedagogiczny

Katedra Edukacji Ustawicznej i Andragogiki

e-mail: a.marianowska@uw.edu.pl